وەزارەتی تەندروستی

ژمارە: ٣٨٨٦ لە ٢٠٢٣/٣/٢

پاڵپشت بە ماددەی (٤٦) لە یاسای مادده هۆشبەرەکان و کارتێکارە عەقلییەکان لە هەرێمی کوردستان ژمارە (١)ی ساڵی ٢٠٢٠ ،ئەم ڕێنماییەی خوارەوەمان دەرکرد:

ڕێنمایی ژمارە (١٠)ی ساڵی ٢٠٢٣
ئاسانکاری لەجێبەجێکردنی یاسای بەرەنگاربوونەوەی مادده هۆشبەرکان وکارتێکارە عەقلییەکان لە هەرێمی کوردستان- عێراق ژمارە (١)ی ساڵی ٢٠٢٠

ماددەی (١): پێناسەکان

مەبەست لەم زاراوە و دەستەواژانەی خوارەوە ، واتاکانی بەرامبەریانە بۆ مەبەستی ئەم ڕێنماییە:

یەکەم: هەرێم: هەرێمی کوردستان - عێراق.

دووەم: وەزارەت: وەزارەتی تەندروستی هەرێمی کوردستان - عێراق .

سێیەم: وەزیر : وەزیری تەندروستی هەرێمی کوردستان- عێراق .

چوارەم: لیژنەی باڵا: لیژنەی باڵای نەهێشتنی مادده هۆشبەرەکان و کارتێکارە عەقلیەکان.

پێنجەم: سەرۆکی لیژنە:سەرۆکی لیژنەی باڵای نەهێشتنی مادده هۆشبەرەکان و کارتێکارە عەقلیەکان، واتە وەزیر تەندروستی هەرێمی کوردستان - عێراق.

ماددەی (٢): ئامانجەکان:

ڕوونکردنەوەی زیاتری ئەو بابەتانەی کە لە یاسای ژمارە (١) ی ساڵی ٢٠٢٠ بەرەنگاربوونەوەی مادده هۆشبەرەکان و کارتێکارە عەقلییەکان لە هەرێمی کوردستان- عێراق هاتووەو ئەو بابەتانەی لە یاساکە ئاماژەیان پێنەدراوە، بەمەبەستی پاراستنی هەرێمی کوردستان لە سەرجەم مادده هۆشبەرە نایاساییەکان و، ڕێکخستنی بەرهەم هێنان و هاوردەکردن و عەمبارکردنی و بەکارهینانی مادده هۆشبەرەکان و کارتێکارە عەقلیەکان لەلایەن ئەو کۆمپانیانەی بە شێوازێکی یاسایی ماددەی تەندروستی بۆ دەرمانخانەکان هاوردە دەکەن و، ڕێکخراوو سەنتەرەکانی بەرەنگاربوونەوەی مادده هۆشبەرەکان و چارەسەرکردنی ئالوودەبوان.

ماددەی (٣): پێکهاتە و کارەکانی لیژنەی باڵا:

یەکەم: خاڵە گشتییەکان:

١- لیژنەی باڵا سەرۆکایەتی دەکرێت لەلایەن وەزیری تەندروستی هەرێمی کوردستان- عێراق، و لە کاتی ئامادە نەبوونی لەلایەن جێگری سەرۆکەوە کارەکان ئەنجام دەدرێت.

٢- کۆبوونەوە ئاساییەکان مانگی جارێك دەبێت و، لە کاتی پێویست بە بڕیاری سەرۆکی لیژنەی باڵا کۆبوونەوە نائاساییەکان ئەنجام دەدرێن.

٣- بە ئامادەبوونی دوو لەسەر سێی ئەندامانی لیژنەی باڵا کۆبوونەوەکانی ئەنجام دەدات و، بڕیارەکانی پابەندکراو دەبن.
٤- سەرجەم بڕیارەکان بە شێوازی دەنگدان دەبێت و لە کاتی یەکسان بوونی دەنگەکان دەنگی سەرۆکی لیژنە لە چ لایەك بوو ئەو لایە پێش دەخرێت.
٥- سەرۆکی لیژنە دەسەڵاتی هەیە بانگهێشتی کەسانی پسپۆرو شارەزا بکات لەم بوارە بۆ کۆبوونەوەکان.
٦- سەرۆکی لیژنە دەسەلاتی هەیە بانگهێشتی نوێنەری وەزارەت و فەرمانگەکانی حکومەتی هەرێمی کوردستان بکات بۆ ئامادەبوون لە کۆبوونەوەکانی لیژنەی باڵا بە شێوەیەکی بەردەوام.

دووەم: سەرۆکی لیژنە بڕیاردەرێك دیاری دەکات بە فەرمانی وەزاری بە مەرجێك پلەی وەزیفی لە بەڕێوەبەر کەمتر نەبێت و، ئەرکەکانی بریتی دەبن لە مانەی خوارەوە:
١- دیاریکردنی ڕێکەوت و شوێنی کۆبوونەوە لەسەر ڕاسپاردەی سەرۆکی لیژنەی باڵا.
٢- بە ڕاوێژ لەگەڵ سەرۆکی لیژنەی باڵا کارنامەی کۆبوونەوەکان ئامادە دەکات.
٣- بەدواداچوون بۆ ڕاسپاردەکان و بڕیارەکانی لیژنەی باڵا دەکات.
٤- هەماهەنگی دەکات لە نێوان ئەندامان و فەرمانگەکانی پەیوەست بە جێبەجێکردنی بڕیارو ڕاسپاردەکانی لیژنەی باڵا.

سێیەم: لیژنەی باڵا سکرتاریەتێکی دەبێت بۆ ڕایی کردنی کارەکان و نووسینی کۆنووس و ئاگادارکردنەوەی ئەندامان بە کات و بابەتەکانی کۆبوونەوە و ئەرشیفکردنی بەراییەکانی کۆبوونەوەکان و، هەر کارێك کە لەلایەن سەرۆك و جێگرەکەی پێیان ڕادەسپێردرێت.

ماددەی (٤): ئەرکەکانی لیژنەی باڵا بریتیە لە مانەی خوارەوە:

یەکەم: دانانی سیاسەتی گشتی بۆ هاوردەکردنی هەر جۆرێکی مادده هۆشبەرو کارتێکارە عەقڵی و پێشینە کیمابییەکان، هەناردەکردن، گواستنەوە، بەرهەمهێنان، دروستکردن، گرتنەوە، شیکردنەوە، چاندن، بە خاوەنبوون، دەستداری و بەدەستهێنان (احراز)، بازرگانی پێکردن، کڕین، فرۆشتن، ڕادەستکردن، وەرگرتن، نووسینی بە ڕاچێتەی پزیشکی، پێدانی لە دەرمانخانەکان و هێنانی بەهەر ڕێگایەك، یان نێوەندگیری کردن لە هەر یەکێك لەم کردانە بۆ مەبەستەکانی پزیشکی یان زانستی یاخود پیشەسازی، بەو مەرجەی بە مۆڵەتی وەزیر بێت، لە چوارچێوەی سیاسەتی گشتی هەرێمدا.

دووەم: هەماهەنگی و هاریکاری کردن لەگەڵ وەزارەت و لایەنەکانی دیکەی تایبەتمەند لە کاروباری مادده هۆشبەرو کارتیکارە عەقلییەکان لە هەرێم.

سێیەم: هەماهەنگی کردن لەگەڵ لایەنە تایبەتمەندەکانی حکومەتی فیدڕاڵی بۆ بەدیهێنانی ئامانجەکانی ئەم بوارە.

چوارەم: دانانی ستراتیژیەتی نیشتیمانی گشتگیر بۆ نەهێشتنی بازرگانی پێکردنی ناڕەوا بە مادده هۆشبەرەکان و خراپ بەکارهێنانی کارتێکارە عەقلی و پێشینە کیمیاییەکان، سەرەڕای ئامادەکردنی پلان و پرۆگرام بۆ جێبەجێکردنیان.

پێنجەم: گرتنەبەری ڕێوشوێنی پێویست بۆ نەهێشتنی دیاردەی مادده هۆشبەرەکان و خراپ بەکارهێنانی کارتێکارە عەقڵییەکان، بەپێی میتۆدێکی زانستی چاکسازی و چارەسەرکاری کەسانی ئالوودەبوو.

شەشەم: دیاریکردنی بڕی ئەو مادده هۆشبەرو کارتێکارە عەقلی و پێشینە کیمیایانەی کە دەبێت ساڵانە هاوردە بکرێن یان هەناردە بکرێن یان بگوازرێنەوە یان بەرهەم بهێندرێن، یاخود بۆ مەبەستەکانی زانستی و پزیشکی بچێندرێن.

حەوتەم: سوود وەرگرتنی ساڵانە لە ڕۆژی جیهانی مادده هۆشبەرەکان، بۆ مەبەستی بڵاوکردنەوەی هۆشیاری گشتی سەبارەت بە مەترسیەکانی بەکارهێنانی مادده هۆشبەرەکان، یان بازرگانی کردنی ناڕەوا پێیان، یاخود خراپ بەکارهێنانی مادده هۆشبەرو کارتێکارە عەقلی و پێشینە کیمیاییەکان و هاندانی ڕێکخراوەکانی کۆمەڵگای مەدەنی، پەیوەندیدار بە پرسەکانی نەهێشتنی بازرگانی پێکردنی ناڕەوا بە مادده هۆشبەرو کارتێکارە عەقلییەکان، یان خراپ بەکارهێنانیان و کۆمەککردنیان لە رووی مەعنەوییەوە.

هەشتەم: هاندانی لێکۆڵینەوەو توێژینەوەی زانستی لە بوارە جیاجیاکانی تایبەت بە نەهێشتنی بازرگانی پێکردنی ناڕەوا بە مادده هۆشبەرو کارتێکارە عەقڵییەکان و خراپ بەکارهێنانیان، ئەنجامدانی پێشبڕکێی ساڵانە و بەخشینی پاداشتی ماددی و هاندان و بەخشینی خەڵاتی نەختینە بە سەرکەوتووان.

نۆیەم: پێشنیازکردن بۆ دامەزارندن و پەرەپێدانی دامەزراوەی تەندروستی تایبەت بە چارەسەرکردنی کەسانی ئالوودەبوو بە مادده هۆشبەرو کارتێکارە عەقلییەکان و، دەستەبەرکردنی پێداویستیە بنەڕەتیەکان لە فەرمانبەرانی لێهاتوو بۆ ئەم چارەسەریە لەگەڵ ئامێرو کەرستەی پێویست.

دەیەم: گرێبەستکردن لەگەڵ شارەزایانی خاوەن لێهاتوویی زانستی و پراکتیکی بۆ سوود وەرگرتن لێیان لە هەر بوارێك لەو بوارانەی هاوکار بێت لە هێنانەدی ئامانجەکانی ئەم ڕێنماییە.

یازدەیەم: پێکهێنانی لیژنەی تایبەت لە هەر کاروبارێك لە کاروبارەکانی مادده هۆشبەرو کارتێکارە عەقلی و پێشینە کیمیاییەکان.

دوازدەیەم: هاندانی کادیرە پزیشکی و کۆمەڵایەتیەکان بۆ کارکردن لەو دامەزراوانەی پەیوەندیدارن بەنەهێشتنی مادده هۆشبەر و کارتێکارە عەقلییەکان و چارەسەرکردنی ئالوودەبوان هەیە.

سیازدەیەم: نـوێکردنەوەی ئەو خشـتانەی کە هـاوپێچی یاسـای بەرنگـاربوونەوەی مـاددە هۆشـبەرو کارتێکـارە عەقلییەکـان لە هەرێمـی کوردسـتان هـاتووە لە (١تـا١١) یەك تـا یـازدە بە جۆرێـك کە بگونجێت لەگەڵ ئەو رێکەوتننامە نێودەوڵەتیانەی لەلایەن کۆماری عێراقی فیدراڵەوە واژۆکـراون و پێڕەودەکرێن و بە سوود وەرگرتن لە رێکخراوی تەندروستی جیهانی.

چواردەیەم: دیاریکردنی شێوازی نوێنەرایەتی کردنی لیژنەی باڵا لە لیژنەی پێکهاتوو بە گوێرەی ماددەی (٤٠) لە یاسای بەرەنگاربوونەوەی ماددە هۆشبەرو کارتێکارە عەقلییەکان لە هەرێمی کوردسـتان و، دەرکردنـی بڕیـارو راسـپاردەی پێویسـت بـۆ پشـکنین و پاراسـتن و عەمبـارکردن و دیـاریکردن و لەناوبردنی ماددەی هۆشـبەرو کارتێکـارە عەقلییەکـان و پێشـینە کیمیاوییەکـان، ئەوانەی حـوکمی دەست بەسەرداگرتنیان دراوە.

پازدەیەم: بەڕێوەبردنی سندوق سپاردەکردنی ئەو پارانەی لە جێبەجێکردنـی یاسـا بەرەنگـاربوونەوەی ماددە هۆشبەرو کارتێکارە عەقلییەکان لە هەرێمی کوردسـتان سـپاردەدەکرێت دیـاری دەکـات بەو شیوەیەی کە لە ماددەی (٥)ی ئەم رێنماییە هاتووە.

ماددەی (٥): سندوقی سپاردەکردن:

یەکەم: رێنماییەکـانی ئەم سـندوقە بە شـێوازی بەڕێـوەبردنی هـاوبەش لە نێـوان وەزیـری دارایـی و ئابووری و وەزیری تەندروستی و وەزیری کارو کاروباری کۆمەڵایەتی دەردەچێت.

دووەم: لیژنەی باڵا ژمارەی بانکی پێویست دیاری دەکات بۆ کردنەوەی راسپاردەکانی ئەم سندوقە.

سێیەم: لەژێـر رۆشـنایی رێنمـایی ئامـاژە پێکـراوی خـاڵی یەکەم سـەرۆکی لیـژنەی بـاڵا فەرمـانبەری پێویست دیاری دەکات بۆ رایی کردنی کارەکانی ئەم سندوقە.

چوارەم: لیژنەی باڵا بڕیار لەسەر بڕی پێویست دەدات بۆ خەرجکردنی لە بابەتێکی دیاریکراو.

پێنجەم: سەرۆکی لیژنە دەسەڵاتی خەرجکردنی پارەی ئەم سندوقەی هەیە تا بـڕی (٢٠٠٠٠٠٠٠٠) دوو سەد ملیۆن دیناری عێراقی بەبێ گەڕانەوە بۆ لیژنەی باڵا.

شەشەم: دوای رەزامەندی لیژنەی باڵا لەسەر خەرجکردنی بڕێك بۆ مەبەستێکی دیاریکراوو دیاریکردنی لە کۆنووسـی کۆبـوونەوە سـەرۆکی لیـژنە و فەرمـانبەرانی دیـاریکراو دەسـەڵاتی خەرجـی بـڕی دیاریکراویان دەبێت بە گوێرەی رێنمایی دیاریکراو.

حەوتەم: لیژنەی باڵا شێوازی بەڕێوەبردنی سندوقی سپاردەکردنی ئەو پارانەی لە جێبەجێکردنی یاسـا بەرەنگاربوونەوەی ماددە هۆشبەرو کارتێکارە عەقلییەکان لە هەرێمی کوردستان سپاردە دەکرێـت دیاری دەکات بەم شێوەی خوارەوە:

١- دروستکردنی و پەرەپێدانی پێویستیەکان بۆ سەنتەری چارەسەرو راهێنانەوەی تووشبوانی ماددە هۆشبەرەکان.

٢- هاندان وپشتگیری کردنی دارایی بۆ تویژینەوە و هەڵمەتی هۆشیاری بۆ رووبەرووبونەوەی ماددەی هۆشبەر.

٣- هەر بابەتیکی تر کە لە رێنمایی دیاری کراوی خاڵی یەکەمی ئەم ماددەیە دیاری کراوە.

٤- هەر بابەتیکی تر کە لە یاسای ژمارە (١) ی ساڵی٢٠٢٠ دیاری کراوەو لیژنەی باڵا بە پێویستی بزانێت.

ماددەی (٦): خەملاندن و هاوردەکردنی ماددەی هۆشبەر و کارتێکارە عەقلییەکان:

یەکەم: خەملانی پێویستی هەرێم لە ماددەی هۆشبەرو کارتێکارە عەقلییەکان و هاوردەکردنیان بەم شێوەی خوارەوە دەبێت:

١- کەرتی گشتی :

أ- بەڕێوەبەرایەتی گشتی تەندروستی و فەرمانگە تەندروستیەکان خەملاندنی پێویستی ساڵانەی خۆیان بۆ وەزارەت بەرزدەکەنەوە.

ب- لە کاتی کڕینی ئەم دەرمانە بەرزکردنەوەی داواکاری بۆ وەزارەت دەبێت بەمەرجێك لەگەڵ بڕی خەملێندراو بگونجێت.

ج- لە کۆتایی ساڵ راپۆرت بەرزبکرێتەوە لە فەرمانگە تەندروستیەکان سەبارەت بە بڕی بەکارهێندراوو بڕی ماوە لە کۆگاکانی بەڕێوەبەرایەتیە گشتیەکان.

٢- کەرتی تایبەت:

أ- خەملاندنی بڕی پێویست لەم دەرمانانە لەلایەن نەخۆشخانەکانی کەرتی تایبەت.

ب- خەملاندنی پێویستی لەلایەن نەخۆشخانەکان بەرزبکرێتەوە بۆ وەزارەت.

ج- لە کاتی کڕینی ئەم دەرمانە بەرزکردنەوەی داواکاری بۆ وەزارەت دەبێت بەمەرجێك لەگەڵ بری خەملێندراو بگونجێت.

د- لە کۆتایی ساڵ راپۆرت بەرزبکرێتەوە سەبارەت بە بڕی بەکارهاتوو و بڕی ماوە لە کۆگاکانی نەخۆشخانە.

هـ - خەملاندنی بڕی پێویست لەم دەرمانانە لەلایەن دەرمانخانەکانی کەرتی تایبەت.

و- خەملاندنی پێویستی ئەم دەرمانانە بەپێی دانیشتوانی هەرێم ئامادە بکرێت لەلایەن بەڕێوەبەرایەتی کۆنترۆڵی جۆری دەرمان.

دووەم: هاوردەکردن: بۆ هاوردەکردنی هەر دەرمانێکی کۆنترۆڵکراو لە وەزارەت:

١- دڵنیا بوون لە ئەستۆپاکی لایەنی هاوردەکار لە ئاسایشی هەرێم دوای رەزامەندیان بە نووسراوی فەرمی.

٢- دڵنیابوون لە بڕی هاوردەکراوو شوێنی بەکارهێنانی و بەراوردکردنی لەگەڵ خەملاندنی پێویستی ئەم شوێنە.

٣- مۆڵەت بۆ ماوەی یەك ساڵە و دەكرێت نویێ بكرێتەوە.

٤- بـڕی هـاوردەكراوی پێشـووترو بـڕی مـاوە لە كۆگاكـانی كۆمپانیـاو بەڕێـوەبەرایەتیە گشـتیەكان تۆماردەكرێت لە داتا بەیسی دەرمانی كۆنترۆڵكراو.

٥- واژووكردنی نووسراو پاش رەزامەندی وەزیر لەسەر بڕو لایەنی هاوردەكار.

٦- ئەولایەنانەی مۆڵەتی هاوردەكردنیان پێدەدرێت بریتین لە:

أ- فەرمانگەكـانی حكـومەتی هەرێـم، پەیمانگـا زانسـتییەكان، ناوەنـدەكانی تـوێژینەوەی زانسـتی دانپێندراو كە پسپۆڕییەكانیان پێویستی بە ماددەی هۆشبەر یان كارتێكارە عەقلییەكان هەیە.

ب- خاوەنی كارگەكانی شیكردنەوەی كیمیایی یان پیشەسازی یان خۆراكی یان هەرشتێكی دیـكە كە كارەكانیان پێویستی بە ماددەی هۆشبەر یان كاتێكارە عەقلییەكانە.

ج- خاوەنی ئەو كارگەو شوێنانەی مولەت دراون بە دروستكردنی ئەو دەرمانانەی ماددەی هۆشـبەر یان كارتێكارە عەقڵی دەخرێتە پێكهاتەكانیانەوە.

د- كۆمپانیاكانی بواری دەرمان كە تۆماركراون لە وەزارەتی تەندروستی لە چوارچیوەی بڕو جـۆری پەسندكراو لە لیژنەی بـاڵا بە گـوێرەی خەمڵانـدنی سـاڵانەو دوای دیـاریكردنی ئەو لایەنـانەی كە بۆیان دابین دەكات.

٧- ناردنی نووسراو بۆ وەزارەتی تەندروستی فیدراڵ بۆ وەرگرتنی مۆڵەتی هاوردەكردن و نووسراوی لاری نەبوون.

٨- مـولەت تەنهـا لەلایەن وەزیـری تەندروسـتیەوە دەدرێـت و بـۆ مـاوەی یەك سـاڵەو دەكرێـت درێـژ بكرێتەوە.

٩- وەزیــری تەندروســتی بــۆی هەیە مــۆڵەتی هــاوردەكردن هەڵبوەشــێنێتەوە ئەگەر مەرجەكــانی هاوردەكردن دەستەبەر نەبوو.

١٠-ئەگەر لە ماوەی (٩٠) رۆژدا لایەنی مـۆلەت پێـدراو كـار بە مـۆڵەتەكەی نەكـات ئەوا بە هەڵوەشـاوە دادەندرێت و، وەزیری تەندروستی دەسەڵاتی درێژكردنەوەی هەیە بۆ هەمان ماوە.

١١- پێویستە ئەو كەس و لایەنانەی داواكاری هاوردەكردن پێشكەش دەكەن ناووناونیشانی خـۆیی و كـارەكی، نـاوی مـاددەی هۆشـبەر یـان كارتێكـارە عەقلییەكـان كە دەیەوێـت هـاوردە بكـات لەگەڵ مەبەستی هاوردەكردن بە شێوەی نووسراو پێشكەش بە وەزیری تەندروستی بكات.

١٢- وەزیری تەندروستی بۆی هەیە ڕەزامەندی لە سەر داواكارییەكە بدات یان رەتی بكاتەوە یـاخود ئەو بڕەی تێیدا داواكراوە كەم بكاتەوە بەرەچاوكردنی ئەو مەبەست و حالەت و ئەو مەرجانەی كە لە یاسای ژمارە (١) ی ساڵی ٢٠٢٠ دیاریكراوە.

١٣- رێگەپێدانی هاوردەكردن بەهەماهەنگی دەبێت لەگەڵ بەڕێوەبەرایەتی گشتی نەهێشتنی ماددەی هۆشبەر لە دەزگای ئاسایشی هەرێم.

١٤- لە کاتی گەیشتنی ماددەی هۆشبەر یان کارتێکارە عەقلییەکان یان پێشینەی کیمیایی بەدەروازەکانی هەرێمی کوردستان لەلایەن گومرگەوە وەردەگیرێت و لەلایەن دەرمانسازی رێگەپێدراو پشکنینی بۆ دەکرێت ، دوای دڵنیابوون لە برو جۆرەکەی کە هاوشێوەی رێگە پێدانە دەگوازرێتەوە بۆ کۆگای دەرمانی وەزارەتی تەندروستی و دواتریش رادەستی لایەنی هاوردەکار دەکرێت.

سێیەم: لە کاتی پێویست دا وەزیری تەندروستی دەسەلاتی گرێبەست کردنی هەیە بۆ کرین ودابین کردنی دەرمانی کۆنترۆل کراو بۆ هەردوو کەرتی گشتی و تایبەت وە تێچووی گرێبەستەکەش دەکەوێتە ئەستۆی لایەنی سوودمەند بوو لە دەرمانە کۆنترۆل کراوەکان.

ماددەی (٧): کۆگاکردن و گواستنەوە:

یەکەم: لە کۆگاکانی کۆمپانیا دەبێت شوێنێکی تایبەتی هەبێت بۆ کۆگاکردنی ئەم دەرمانانەو تەنها یەك کەس لە کۆمپانیا رێگە پێدراو دەبێت بۆ کردنەوەی ئەم ژوورە.

دووەم: تۆماری تایبەت هەبێت بۆ درەمانی کۆنترۆلکراو لە کۆگا بۆ تۆمارکردنی بڕی هاتوو لەگەڵ بڕی دەرچوو (داهاویشتەو دەرهاویشتە)ی کۆگا لەگەڵ بەڵگەنامەکان.

سێیەم: دەرمانخانەکان و ئەو لایەنانەی مۆڵەت دراون بە هاوردەکردنی ماددەی هۆشبەرو کاتێکارە عەقلییەکان و پێشینە کیمیاییەکان و بەکارهێنەرەکانیان دەرخستەیەکی واژووکراو بە وردەکاریەوە دەنێرن بۆ بڕیاردەری لیژنەی باڵای نەهیشتنی ماددەی هۆشبەر لە وەزارەتی تەندروستی، لەسەر جۆرو بڕی ئەو ماددانەی وەریان گرتووەو شێوازی بەکارهێنانیان لە لیستێکدا کە وەزارەتی تەندروستی ئامادەی دەکات.

چوارەم: تەواوی زانیارییەکانی تایبەت بە ماددەی هۆشبەرو کارتێکارە عەقلییەکان و پێشینە کیمیاییەکان لە کاتی هاوردەکردنەوەو گواستنەوەو کۆگاکردن و سەرفکردن و بەسەرچوون و تا لە ناوبردنیان لە داتا بیسێك تۆماردەکرێت لە وەزارەتی تەندروستی.

پێنجەم:هەرگواستنەوەیەکی ئەم دەرمانانە و لایەنی تۆمارکراو دەبێت تۆمار بکرێت.

شەشەم: وەزارەتی تەندروستی و دەزگای ئاسایش، بەڕێوەبەرایەتی گشتی نەهێشتنی ماددەی هۆشبەر بەدواداچوون بۆ هاوردەکردن و کۆگاکردن و گواستنەوەو سەرفکردنی ماددەی هۆشبەرو کارتێکارە عەقلییەکان و پێشینە کیمیاییەکان دەکەن.

ماددەی (٨): بەکارهێنانی دەرمانی کۆنترۆڵکراو:

یەکەم: ماددەی هۆشبەرو کارتێکارە عەقلییەکان بۆ نەخۆشانی پێویست بەم دەرمانە لە راچێتەیەکی تایبەت دەنووسرێت و تەنها بەم راچێتەیەش سەرف دەکرێت لە دەرمانخانەکان و جگە لەم شێوازە لێپێچینەوە لەو شوێنە دەکرێت کە دەرمانەکەی سەرفکردووە.

دووەم: شێوەی راچێتەی سەرفی دەرمانی کۆنترۆڵکراو لەگەڵ ناوەڕۆکەکەی بە بەیانێکی وەزارەتی تەندروستی بڵاو دەکرێتەوە.

سێیەم: سەندیکای پزیشکانی کوردستان و سەندیکای دەرمانسازانی کوردستان بەرپرسن لە ئاگادارکردنەوەی پزیشك و دەمانسازەکان و دەرمانخانەکان بە تایبەت لە کەرتی تایبەت.

چوارەم: راچێتەکان پارێزراو دەبن لە دەرمانخانەکان و بە لیستێك دەدرێنەوە بە وەزارەتی تەندروستی.

پێنجەم: ماددەی هۆشبەرو کاتێکارە عەقلییەکان دوای گەیشتنیان بە دەروازەکانی هەرێم و بردنیان بۆ کۆگاکانی وەزارەتی تەندروستی کۆمپانیای هاوردەکار دەیگوازێتەوە بۆ کۆگای کۆمپانیاو لە ژوورێکی تایبەت هەڵدەگیرێت و کلیلی تەنها لای یەك کەس دەبێت و بەدەرهاویشتەی تایبەت دەگوازرێتەوە بۆ کۆگاکانی دەرمان و نەخۆشخانە و دەرمانخانەکان بە شێوەیەك دەبێت تەواو جولەکان لە داتابیسی وەزارەتی تەندروستی تۆمار بکرێت.

شەشەم: زانیاری مۆڵەت دراوان بە هاوردەکردن بۆ ماوەی بیست ساڵ و راچێتەی سەرف بۆ نەخۆش بۆ ماوەی پێنج ساڵ هەڵدەگیرێن.

ماددەی (٩): لە ناوبردنی ماددەی هۆشبەرو کارتێکارە عەقلییەکان:

یەکەم: ماددەی دەست بەسەرداگیراو هەڵدەگیرێت لە دەزگای ئاسایش، بەڕێوەبەرایەتی گشتی نەهێشتنی ماددەی هۆشبەر.

دووەم: ماددەی ماوە بەسەرچوو ماوەی حەوت رۆژ پێش بەسەرچوونی ئاگاداری وەزارەتی تەندروستی دەکرێتەوە لە داتابیسی تایبەت بە زانیاری ماددەی هۆشبەر تۆماردەکرێت.

سێیەم: ماددەی دەست بەسەرداگیراو دوای بڕیاری دادگا بەلەناوبردنیان و ماددەی ماوە بەسەرچوو دوای رەزامەندی وەزیری تەندروستی لەلایەن لیژنەی پشکنین و عەمبارکردن و لەناوبردنی ماددەی هۆشبەر بە شێوەیەکی زانستی و مەرجە تەندروستیەکان و ژینگەییەکان لەناو دەبرێن.

چوارەم: تێچووی لەناوبردنی دەرمانی ماوە بەسەرچوو لە ئەستۆی کۆمپانیای هاوردەکارەو تێچووی مەوادی دەست بەسەرداگیراویش لەسەر صندوق دەبێت.

پێنجەم: مۆڵەتی هاوردەکردن نادرێت بە:

١- ئەوەی لەسەر تاوانێك یان ئابڕوو بەر حوکم درابێت.

٢- ئەوەی پێشینیەی حوکمدانی هەبێت لەسەر ماددەی هۆشبەر.

ماددەی (١٠): سەنتەری چارەسەری تووشبوان و ئاڵوودەبووانی ماددەی هۆشبەر:

یەکەم: هیچ کەس و رێکخراو و کۆمپانیاو لایەنیك بۆی نییە سەنتەری چارەسەری تووشبوان و ئاڵوودەبووانی ماددەی هۆشبەر و کارتێکارە عەقلییەکان بکاتەوەو ئەم کارە تایبەت دەبێت بە حکومەت.

دووەم: وەزارەتی (تەندروستی ، کاروباری کۆمەڵایەتی، ناوخۆ) ئەرکی کردنەوەی سەنتەری چارەسەری تووشبوان و ئاڵوودەبووانی ماددەی هۆشبەر و کارتێکارە عەقلییەکان دەگرنە ئەستۆ.

سێیەم: کەسانی شارەزاو چارەسەرکاری ئەم بوارە دەبێت لەلایەن وەزارەتی تەندروستی رێگە پێدراوبن و، لە سنووری ئەو رێگە پێدانە کارەکانیان ئەنجامدەدەن.

ماددەی (١١): کەناڵەکانی ڕاگەیاندن:

یەکەم: سەرجەم دراماو بابەتی پەیوەندار بە ماددەی هۆشبەر و کارتیکارە عەقلییەکان دەبێت لە ژێر چاودێری ووردی کەناڵەکان دابن و، وەزارەتی ڕۆشنبیری گشتاندن بۆ سەرجەم کەناڵە بینراو و بیستراوو نووسراوەکان بکات لەم بوارە.

دووەم: وەزارەتی ناوخۆ و وەزارەتی ڕۆشنبیری هۆشداری تەواو بڵاودەکەنەوە لەبەرپرسیاربوونی هەر کەس و لایەنێك کە بە شێوازێکی ڕاستەوخۆ یان ناڕاستەوخۆ باس لە مادده هۆشبەرەکان و کارتێکارە عەقلییەکان بکات کە ببێتە مایەی سەرنج ڕاکێشانی هەر توێژێکی کۆمەڵگا بۆ مادده هۆشبەرەکان.

ماددەی (١٢): ریکخراوەکانی بواری بەرەنگاربوونەوەی ماددەی هۆشبەر:

یەکەم: ئەو ڕێکخراوانەی لە بواری هۆشیارکردنەوەی مادده هۆشبەرەکان کاردەکەن جگە لە ڕەزامەندی ڕێکخراو لە وەزارەتی ناوخۆ، دەبێت ڕەزامەندی لە لیژنەی باڵا وەربگرن سەبارەت بە کارو چالاکییەکانیان.

دووەم: سەرجەم چالاکییەکانی پێشنیارکراوی ساڵانە لەلایەن ڕێکخراوەوە بەرزدەکرێتەوە بۆ لیژنەی باڵا و دوای ئەنجامدانیشان ڕاپۆرت دەدرێتەوە لیژنەی باڵا ، و نابێت هیچ چالاکییەك لە دەرەوەی بازنەی پلانی ستراتیژی و نیشتیمانی بەرەنگاربوونەوەی مادده هۆشبەرەکان بێت.

ماددەی (١٣):

یەکەم: لیژنەی پێکهاتووبەگوێرەی ماددەی(٤٠)لە یاسای ژمارە (١)ی ساڵی ٢٠٢٠ بە پەیرەوێکی ناوخۆ ڕێکدەخرێت.

دووەم: فەرمانبەرانی وەزارەتی تەندروستی بە فەرمانێکی وەزاری دیاری دەکرێن وەک ئەندامی بەرزەفتی دادوەری بەپێی ماددەی (٤١) یەکەم /٤ لە یاسای ژمارە (١)ی ساڵی ٢٠٢٠ .

ماددەی (١٤):

کار بە هیچ دەقێک ناکرێت کە لەگەڵ ئەحکامی ئەم ڕێنماییە ناکۆک بێت.

ماددەی (١٥):

ئەم ڕێنماییانە لە ڕێکەوتی بڵاوکردنەوەی لە ڕۆژنامەی (وەقایعی کوردستان) جێبەجێ دەکرێت.

د.سامان حسین بەرزنجی
وەزیری تەندروستی